

pročitati čak i oni koji s Hesselom i njegovim istomišljenicima ne dijele stavove. Kao što je rečeno, knjiga je dostupna svakome, a zbog već navedenih razloga bilo bi poželjno da je profesori (osobito na društvenim i humanističkim fakultetima) uvrste u obvezno štivo, jer osim što je izrazito korisna za poticanje rasprave i otvaranje novih pitanja, također postavlja i dobre temelje za daljnje, šire istraživanje. U konačnici, svi koji smatraju da svojim doprinosom mogu "izgraditi 21. stoljeće" trebali bi proučiti što im jedan od tvoraca 20. i 21. stoljeća želi poručiti maksimumom "stvarati znači oduprijeti se, oduprijeti se znači stvarati".

Bojana Klepač-Pogrmilović

Prikaz

Višnja Samardžija,
Hrvoje Butković (ur.)
**From the Lisbon Strategy
to Europe 2020**

Institut za međunarodne odnose, Zagreb,
2010, 312 str.

Knjiga *From the Lisbon Strategy to Europe 2020* nastala je doprinosom većinom domaćih i nekoliko inozemnih autora, a sačinjava je deset odvojenih članaka na engleskom jeziku, tematski povezanih zajedničkim okvirom – Lisabonskom strategijom i njezinom nasljednicom, strategijom Europa 2020.

Kako navode urednici, ona je svojevrsni pokušaj procjene dometa strategije Europa

2020 koja kao buduću paradigmu Europske unije najavljuje pametan, održiv i uključiv rast. Prvi dio, nazvan *Strateške perspektive*, sadrži tri članka čiji je cilj pokazati općenitu problematiku Lisabonske strategije i strategije Europa 2020, njihove najvažnije dosege i kronologiju njihova razvojnog puta. Drugi dio bavi se analizom pojedinih tematskih područja Lisabonske strategije te nastoji utvrditi kakvi izazovi očekuju strategiju Europa 2020.

O uspješnosti Lisabonske strategije, koja je zasigurno obilježila proteklo desetljeće politike Europske unije, mnogo se pisalo i govorilo. Već i letimičan pogled na situaciju u Uniji pokazuje da ona nije do 2010. godine postala, kao što je strategijom zamišljeno, "najkonkurentnije i najdinamičnije gospodarstvo svijeta utemeljeno na znanju, te sposobno za održivi gospodarski rast, s najvećom stopom zaposlenosti i snažnom gospodarskom i socijalnom kohezijom". Stoga je Paul Vandoren, šef Delegacije Europske unije u Republici Hrvatskoj, u predgovoru knjige naveo da iako Unijine strategije i politike možda nisu uvijek bile najuspješnije, ipak je iznimno važno da države članice, a i kandidatkinje, razumiju novu europsku strategiju Europa 2020 i da o njoj budu dobro informirane.

Urednica knjige Višnja Samardžija doktor je ekonomije i predstojnica Odjela za Europske integracije Instituta za međunarodne odnose u Zagrebu. Predaje na nekoliko poslijediplomskih studija, a tijekom pretpristupnih pregovora bila je članicom dviju pregovaračkih skupina – za industrijsku politiku te za znanost i istraživanje.

Njezin suradnik Hrvoje Butković, također urednik knjige, znanstveni je novak na Institutu za međunarodne odnose te je za-

jedno sa Samardžijom autor uvodnog teksta u knjizi pod naslovom *Od Lisabonske strategije do Europe 2020 – Uvod*.

Taj uvodni rad kronološki uvodi čitatelja u problematiku Lisabonske strategije i izazove s kojima se Unija suočavala pri pokušaju njezine implementacije te postavlja okvirna pitanja o novoj strategiji pod kojom će EU pokušati nastaviti započete reforme. Autori predstavljaju Lisabonsku strategiju kao ambiciozan program koji ima “miješane” rezultate. Strategija ambicioznih ciljeva zamišljena je prije svega kao pokusni proces koji se nekoliko puta morao redizajnirati i adaptirati nastalim ekonomskim (ne)prilikama da bi iznašao odgovore na zahtjevna pitanja. Iako je Lisabonska strategija uglavnom podbacila u ostvarivanju ciljeva, njezine glavne ideje zadržale su se i u novoj strategiji. Knjiga je objavljena nešto prije početka implementacije strategije Europa 2020, no autori nisu propustili naglasiti i pokazati kako je za uspješnu provedbu strategije ključno upravo suočavanje s trenutnom kriznom situacijom u Europskoj uniji. Europa 2020 stoga se usmjerava na rješavanje aktualnih izazova – temeljeći odgovore na znanju i inovacijama, gospodarskom rastu, zapošljavanju, socijalnoj koheziji te jačanju niskouglične ekonomije. Europa 2020 ima tri glavna cilja – prvi se odnosi na održavanje kontinuiteta s reformama lisabonskog tipa, drugi na činjenicu da Europa 2020 mora razviti novi instrumentarij za ekonomsko upravljanje koji bi polučio bolje rezultate, a posljednji se odnosi na gradnju profila strategije izvana kako bi dokazala svoju relevantnost i na globalnom planu. Autori ističu važnost strategije Europa 2020 za Hrvatsku jer ona, za razliku od Lisabonske strategije, izrijekom spominje

i države kandidatkinje, potencijalne kandidatkinje i države susjedstva. Stoga je neophodno da je Hrvatska kao buduća članica prihvati kao vlastiti nacionalni program – zaključuju autori.

Attila Agh profesor je na odsjeku za političku znanost na Sveučilištu Cornvius u Budimpešti i predstojnik istraživačkog centra za europske studije *Together for Europe* na Mađarskoj akademiji znanosti. Njegov istraživački rad ponajviše je fokusiran na kritičku analizu postpristupnog procesa zemalja srednje i istočne Europe te na regionalnu i kohezijsku politiku Europske unije. U svom radu “Strategija Europa 2020 – nova vizija za Europsku uniju” analizira stanje trećeg stadija Lisabonske strategije te donosi preporuke za pripremu strategije Europa 2020. Prema njegovu sudu, uspjeh nove strategije bit će moguć samo ako dođe do radikalne reforme upravljanja u smislu daljnje integracije između nacionalne razine i razine Europske unije. Nadalje, Agh preporučuje svojevrsan “policy mix” u strategiji Europa 2020 koji bi radi postizanja što boljih rezultata trebao pronaći ravnotežu između konkurentskih i konvergencijskih pristupa, između “tradicionalnih” i “novih” politika Unije te između njezinih “unutarnjih” i “vanjskih” politika. Možda je ključan dio Aghova priloga njegov komentar u vezi s proračunskim pitanjima u novoj strategiji, u kojem se zalaže za zaokret prema intenzivnijem financiranju javnih dobara na štetu redistribucijskih troškova.

Kao što je već napomenuto, drugi dio knjige bavi se nekim konkretnijim aspektima Lisabonske strategije i strategije Europa 2020 te sadrži članke koji obuhvaćaju niz različitih područja kao što su istraživanje i razvoj, konkurentnost, obrazovanje,

socijalna politika, zaštita okoliša, poboljšanje energetske učinkovitosti i socijalna ekonomija. Članak autora Paula Stubbsa i Siniše Zrinščaka valja izdvojiti stoga što je njegova tema iznimno važna za Hrvatsku – socijalna zaštita i socijalno uključivanje od Lisabona do Europe 2020. Paul Stubbs doktorirao je sociologiju na Sveučilištu Bath u Ujedinjenom Kraljevstvu, a trenutno je znanstveni savjetnik na Ekonomskom institutu u Zagrebu. Siniša Zrinščak – redoviti profesor – predstojnik je Katedre za socijalnu politiku na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Obojica predaju europsku socijalnu politiku na poslijediplomskim studijima po Hrvatskoj. Na samom početku članka autori napominju kako je socijalna politika zajedno sa socijalnom zaštitom i borbom protiv siromaštva i socijalne isključenosti jedno od najspornijih pitanja u razumijevanju uloge suvremene Europske unije. Lisabonskom strategijom iz 2000. godine socijalna politika u EU-u doživjela je korjenite promjene jer je upravo socijalna dimenzija postala jednom od okosnica razvoja EU-a. Europa 2020 zbog nekih je okolnosti, poput krize i velikog vala proširenja 2004. godine, socijalno osjetljivija od Lisabonske strategije, barem na retoričkoj razini. Autori daju i analizu hrvatske socijalne politike te napominju kako je europeizacija Hrvatske počela tek 2000. godine, i to posrednim utjecajem Unije. Taj prvi val europeizacije Hrvatske bio je opterećen pitanjima poput zaštite ljudskih prava, jednakopravnosti spolova te prava nacionalnih manjina, a neka od središnjih pitanja socijalne politike, primjerice borba protiv siromaštva, nezaposlenost, problemi u mirovinskom i zdravstvenom osiguranju, bila su zanemarena. Autori zaključuju kako se lako može dogoditi da članstvo Hrvatske u

EU-u ne donese bitne promjene u socijalnoj politici ako ne dođe do čvrste političke opredijeljenosti na polju socijalne zaštite ili ako se trenutno dominantan pristup subsidijarnosti ne zamijeni jedinstvenim socijalnim programom Unije.

Na kraju knjige nalazi se *Dvojezični pojmovnik Lisabonska strategija i Europa 2020*, autora Hrvoja Butkovića i Antuna Kreševana Dujmovića. Pojmovnik je nužan uz ovakvu knjigu, ali funkcionira i samostalno, pa je vrlo koristan studentima za brzo i precizno snalaženje s pojedinim temeljnim pojmovima važnim za Lisabonsku strategiju, Europu 2020, ali i Europsku uniju.

Iako je knjiga objavljena u pravo vrijeme, želja šefa Delegacije EU-a u Hrvatskoj da se bolje shvati nova europska strategija – čemu bi trebala pridonijeti i ova knjiga – zbog nekoliko će razloga ostati vjerojatno neispunjena ili samo djelomično ispunjena. Prije svega, budući da knjiga ima za cilj, prema riječima urednice i šefa Delegacije EU-a u RH, doprijeti do većeg broja čitatelja, jedan dio zainteresiranih zasigurno će ostati uskraćen jer je knjiga pisana na (stručnom) engleskom jeziku, bliskom uglavnom akademskim krugovima. Nadalje, u knjizi je previše pozornosti posvećeno Lisabonskoj strategiji u odnosu na novu strategiju, premda je Lisabonska strategija završena 2010. godine, a Europa 2020 trajat će još narednih devet godina, pa bi bilo korisnije da je njoj posvećeno više prostora. Zadnje, i možda najvažnije, odnosi se na činjenicu da su neki ključni segmenti strategije Europa 2020 nedostavno prikazani. Iako je na prvi pogled vidljivo da su urednici izborom tekstova pokušali obuhvatiti najvažnije aspekte stare i nove strategije, to im nije u potpunosti

uspjelo. Od pet ambicioznih ciljeva strategije Europa 2020 koji trebaju potaknuti rast zaposlenosti u EU-u, a koji se u grubo mogu podijeliti na povećanje zaposlenosti, investiranje u istraživanje i razvoj, energetska učinkovitost, poboljšanje edukacijske politike i smanjenje siromaštva, pozornost je poklonjena samo nekima od njih. Primjerice, prvi je cilj nove strategije “podići stopu zaposlenosti u dobnoj skupini od 20 do 64 godine sa sadašnjih 69% na najmanje 75%”. Taj važni segment strategije koji se tiče tržišta rada, točnije stopa (ne)zaposlenosti i općenito problema zapošljavanja u EU-u, predstavljen je marginalno te se tek nazire u pojedinim člancima, ali se ni jedan od članaka ne bavi tim u ovoj situaciji možda i ključnim pitanjem u EU-u, ali i u Hrvatskoj. Drugi cilj, koji se tiče istraživanja i razvoja te poboljšanja uvjeta za privlačenje investicija u tom sektoru, spomenut je u članku Giorgie Demarchi, međutim ponajprije kroz prizmu stare, Lisabonske strategije, sa samo okvirnom referencom na novu strategiju. Zbog svega navedenog valja preporučiti da se knjiga objavi i na hrvatskom jeziku, ali u izmijenjenom i dopunjenom obliku, s većim naglaskom na problematici strategije Europa 2020 i nekim njezinim aspektima.

Više negoli knjiga u cjelini svaki je autor ponaosob uspio, u okviru svog znanstvenog područja djelovanja, u namjeri da kvalitetno informira čitatelje o različitim aspektima dviju strategija. Unatoč navedenim primjedbama ova je knjiga zbog svoje aktualnosti i problematike kojom se bavi bitan doprinos literaturi iz područja europskih studija, jer su teme obrađene stručno, a slična literatura u Hrvatskoj ne postoji. Kao što je već spomenuto, iako je šef delegacije Europske unije u Hrvatskoj Paul

Vandoren još u predgovoru izrazio želju da knjiga dopre do velikog broja zainteresiranih čitatelja, to se nije dogodilo. Stoga bi, nažalost, ova knjiga i u njoj sadržane informacije i analize mogle ostati nedostupne široj javnosti. No na kraju valja naglasiti kako se taj prigovor u suštini ne tiče (ponajprije) izdavača i inicijatora – Instituta za međunarodne odnose, kao ni nekolicine sponzora knjige – već nedostatne, plitke i nedjelotvorne komunikacijske strategije (i one nepostojeće, edukacijske) nadležnih državnih institucija prema hrvatskim građanima glede Europske unije.

Bojana Klepač-Pogrmilović

Prikaz

Lidija Čehulić Vukadinović
**Euroatlantizam i suvremeni
 međunarodni odnosi**

Zagreb, Politička kultura, 2010, 273 str.

Odnos Sjedinjenih Američkih Država i Europe oduvijek je zauzimao posebno mjesto u promišljanju o suvremenim međunarodnim odnosima. U usporedbi s nekim drugim regijama ili državama svijeta transatlantsko zajedništvo zemalja euroatlantskog prostora spada u relativno mlađe povijesne, geopolitičke, civilizacijske, kulturološke i ekonomske fenomene na međunarodnoj sceni. Pa ipak, kako navodi autorica knjige *Euroatlantizam i suvremeni međunarodni odnosi*, poticajno se odražava i utječe na gotovo sva bitna pi-